

finalizirati nadnaravnim motivima, jer bez te finalizacije i pozitivnog kršćanskog osmišljenja, sve slijedi zakon pāda, iskonskog grijeha.

Istina, pisac piše da postoji neka vrsta apostolske djelatnosti laika »bez ikakvog zahvata crkvene hijerarhije« (str. 47), ali tu tvrdnju treba dovesti u sklad s tvrdnjom na str. 44, da u svakom radu laika moraju biti prisutni principi, duhovna pomoć hijerarhije. Problem je upravo u tome da se ne naglašuje autonomija osoba ili djelatnosti tako da se potpuno odijele od hijerarhije, niti da se naglašuje identičnost tako da hijerarhija postane suvišnom.

Rekao bih da pisca treba shvatiti u situaciji u kojoj živi i djeluje. Ne može sakriti svoje preokupacije koje mu nameće ambijent. To je blizina s protestantima. Iz daljine, ili u našim okolnostima, važno je naglašavati istinu da je svećenstvo vjernika *bitno* različito od onog hijerarhijskoga (E br. 10) i da treba lučiti što vjernici čine kao vjernici od onoga što čine kao laici-građani (EM br. 76). Konačno, istina o potrebi resakralizacije i nadnaravnog finaliziranja osniva se na nauci o posljedicama iskonskog grijeha. Didaktička teologija Barthova davno je zabacila teoriju protestantskog liberalizma.

J. K.

VLAINIĆ - BUTORAC, Prirodno reguliranje poroda, Zagreb 1968, str. 92. Izdalo Hrvatsko književno društvo. sv. Cirila i Metoda.

To je praktični priručnik za primjenu Ogino-Knausove i toplinske metode povremenog uzdržavanja u svrhu reguliranja poroda na prirodan način. Idejnoj se strani manje polaže pažnje; ova je usredotočena na tumačenje i opravdanje *tablica* u vezi s tim pitanjem.

Na str. 6. piše da kod nas nema knjige koja bi obrađivala specijalno ova pitanja, na str. 13. spominje se djelo V. Jelačića, a još prije njega objavljeno je djelo B. Vlatkovića: *Prirodno regulisanje začeća*, Beograd 1939.

Kao teologa zanima me druga strana ovog pitanja. U prvom re-

du, kao moralist ističem da na svećenika i ispovjednika ne spada da kao takvi daju savjete ili upute s gledišta medicine ili higijene. Tako je davno upozorio Sv. oficij, 16. V 1943. Istu stvar je ponovio Pio XII, jer tehnička strana pitanja spada na stručnjake i za to određene osobe.

Za primjenu ove metode u praksi potrebni su i razlozi ili opravdanja, jer se radi o činu s dvostrukim učinkom, a primjena toga načela traži uvijek dovoljan razlog. O tome sam pisao u BS, 1965, str. 85—86. Svećenik od ovog promatranja ne smije nikada apstrahirati.

Još jedan razlog svećenikova opreza jest pitanje sigurnosti te metode. Na str. 6. knjige piše da je metoda sigurna ako se pravilno primijeni. Da li je pak primjena tako teška te se može reći da ta teškoća pravilne primjene stvara kao generalno načelo da metoda *de facto* predstavlja nesigurnu smjernicu? Na to neka odgovaraju liječnici.

Jedan od njih piše da skepticizam postoji. Taj se skepticizam ne osniva samo na teškoći pravilnog računanja nego i na činjenici da i jaka emocija može biti uzrokom krivog računanja. Uostalom, taj liječnik piše da će samom činjenicom što se nalazimo na području života, a ovaj izmiče matematičkoj kontroli, postojati neko nepovjerenje u tu metodu (Protois-Gerard, *Les grands secrets de l'amour*, Paris 1958, str. 175). — Jedan drugi piše u *Corriere della sera* 25. VII 1966. (Enrico Altavilla, na str. 3) da je dokazana znanstvena netemeljitost ove metode, radi nesigurnosti ovulacije. Nadodajte, veli on, da spermatozoi mogu nadživjeti i sedmicu dana, pa ćete shvatiti — što se šaljivo kaže — da se najviše djece rađa u dvoranama gdje se primjenjuje Ogino-Knausova metoda, iako se tu strogo opslužuju uputstva. — Uostalom, i drugi liječnici vele da je izračunavanje po tablicama problematičko, iako smatraju da se sa sigurnošću može utvrditi da fiziološki sterilitet traje nekoliko dana prije menstruacije, za vrijeme menstruacije i nakon menstruacije, ali točan broj dana ne određuju (*Medicinski leksikon*,

1961, str. 1327). Ali, neka o tome diskutiraju liječnici.

Za svećenika-ispovjednika glavno je ovo: neka penitenciju uputi stručnom liječniku ili da nabavi knjižicu, pa i ovu uz napomenu da on ne uzima nikakve odgovornosti ako se ona prevari u računanju ili uopće ako metoda kod nje ne vrijedi. Zgodno primjećuje Peeters da bi u slučaju neuspjeha penitentica otkrivala svećenika, a možda bi muž mogao sumnjati u njenu vjernost (II, str. 273). Svećenik-ispovjednik mora na ovom području biti naročito oprezan.

Sto se tiče doktrinarnog sadržaja, želio bih naglasiti neodrživost tvrdnje na str. 15. Dok je pisac na str. 14. sl. ispravno nabrojio protuprirodna sredstva sprečavanja začeca, a u ta ubrojio i pilule, na str. 15. piše da, »ukoliko se uspije pronaći takva pilula koja ne bi škodila organizmu, ona bi uistinu mogla postati odlično sredstvo za reguliranje poroda«.

Ove riječi nisu imale oslona ni prije publikacije enciklike *Humanae vitae* (25. VII 1968), mnogo manje pak pošto je ta enciklika uvidjela svjetlo. S etičko-moralne strane nije prvotno važno u kojem je odnosu pilula prema zdravlju, važno je da li ona provodi sterilizaciju, kočenje prirodnog procesa prokreativne sposobnosti. A inhibitorna pilula prouzrokuje sterilizaciju; zbog toga se s katoličkog gledišta ne smije proglasiti sredstvom za reguliranje poroda. To se može jedino reći o regulatornoj piluli, koliko se ona doista pronađe (BS, 1965, str. 87 sl; 1966, str. 410).

U spomenutoj enciklici br. 14. odlučno je rečeno da je i u predviđanju bračnog čina isključen kao nedopušten svaki pothvat kao sredstvo hotično upotrijebljeno u svrhu da se onemogući rađanje novog života. A upotreba pilule ništi integralnost značenja i svrhu međusobnog darivanja (br. 13), pa se mora proglasiti protivnom naravi muškarca i žene, njihovom integralnom odnosu, Božjem planu i njegovoj svetoj volji.

Knjiga ima kao cilj upućivanje u uporabu tablica u svrhu prilagođavanja neplodnim danima. Kao teo-

log želim još jednom naglasiti da nije opravdano upotrebljavati stalno ni ovu metodu ako za uporabu nema dovoljno razloga, tj. ako nema razloga da se porodaji učine rjeđima (br. 16). Prema tome, jedino valjani razlozi (zdravlje, ekonomski, eugenički razlozi, socijalne prilike) mogu opravdati i uporabu neplodnih dana, jer bračni drugovi ušli su u ženidbu u prvom redu u službu čovječanstva, u svrhu realizacije integralne ljubavi (J. K., *Ljubav u službi života*, Zagreb, 1969, str. 6—7).

Pretpostavivši ovo, nema razloga da se knjizi zaniječe vrijednost. Dapače, treba pohvaliti minucioznu računaljku, a uvijek biti spreman na to da život ne trpi matematičkih formula; on je iznad njih; razvija se po imanentnim zakonima svojstvenim živim organizmima, a ne mrtvim formulama.

J. K.

JEAN-CLAUDE BARREAU, Vjera jednog poganina, prijevod, Zagreb 1968. Izdanje »Novi vidici«, br. 2, str. 7—65.

Vjera je, to znamo, i dar s neba. A svaki se dar s neba nekako prilagođuje strukturi duše pojedinog čovjeka. Koliko dijalektike u toj antitezi neba—zemlje, nebeskog—zemaljskog elementa, to se najočitiije vidi u slučaju obraćenja nevjernika. Stara se struktura uvijek opire nestajanju, pa u novoj ostavlja neka svoja obilježja, jer nadnarav ne ruši naravi nitj odmah ispravlja sve njene defekte.

Pisac, obraćenik, odmah očituje svoju narav. Ima u ovim recima oštih sudova, optimističkih vizija, dosta zvučnih fraza, ali sve je istinsko koliko odrazuje istinsku narav piščevu. On želi da ga čitalac shvati, a čitalac pita da li je pisac dovoljno shvatio i one »stare vjernike« o koje lomi svoja koplja kritike. Jer i njih treba razumjeti ne samo kao »stare« nego i kao »vjernike«. Zar se ispod naslaga njihovih »glazura« ne može kriti dobronamjerna duša?

Ambijent u kojemu je pisac odrastao nije pogodovao rađanju Boga u njegovoj duši. Otpor sredine